

Važnost obiteljskog odgoja

Danas, draga braćo i sestre, želim vam izraziti dobrodošlicu jer sam vidio da je među vama mnogo obitelji, dobar dan svim obiteljima! Nastavljamo razmišljati o obitelji. U današnjem ćemo se razmišljanju zadržati na jednoj bitnoj značajci obitelji, odnosno njezinu naravnom pozivu na odgajanje djece da rastu u odgovornosti prema sebi i drugima. Ono što smo, na početku, čuli od apostola Pavla je jako lijepo: "Djeco, slušajte roditelje u svemu, ta to je milo u Gospodinu! Očevi, ne ogorčujte svoje djece da ne klonu duhom" (Kol 3, 20-21). To je mudro pravilo: dijete koje je odgojeno da sluša roditelje i da bude poslušno roditeljima koji ne smiju zapovijedati na oštar način, da ne obeshrabruju djecu. Djeca, naime, moraju rasti bez obeshrabrenosti, korak po korak. Ako vi roditelji kažete djeci: "Popnimo se na one ljestve" i uzmete ih za ruku i pomažete im penjati se korak po korak, stvari će ići dobro. Ali ako im kažete: "Penji se!" - "Ne mogu." - "Penji se!", to znači ogorčiti djecu, tražiti od djece stvari koje ona nisu kadra učiniti. Zbog toga odnos između roditelja i djece mora biti jedna mudrost, jedna vrlo velika odgovornost. Djeco slušajte roditelje, to je milo Bogu. A vi roditelji ne ogorčujte djecu, tražeći od njih da učine ono što ne mogu. I to treba činiti zato da djeca rastu u odgovornosti prema sebi i prema drugima.

To je, čini se, očita konstatacija, no ipak u našem dobu postoje u tome pogledu određene teškoće. Teško je odgajati djecu roditeljima koji djecu vide samo navečer, kada se vrate kući umorni od posla. Oni koji imaju tu sreću da imaju posao! To je još teže rastavljenim roditeljima, koji su opterećeni tom svojom situacijom: jadni oni, snašla ih je nevolja, rastali su se i mnogo puta se dijete uzima kao taoca pa mu tata loše govori o mami a mama o tati, i čini se toliko zla. Ali ja poručujem rastavljenim roditeljima: nikada, nikada, nikada ne uzimajte dijete za taoca! Rastali ste se jedno od drugoga zbog mnogih teškoća i razloga, život vam je dao tu kušnju, ali neka djeca ne budu ta na koju će svaljivati teret te rastave, neka ih se ne koristi kao taoce protiv drugog bračnog druga, neka rastu slušajući mamu kako dobro govori o tati, premda nisu zajedno, i da tata dobro govori o mami. Za rastavljene roditelje to je vrlo važno i u isti mah vrlo teško, ali oni to mogu.

No tu se, prije svega, postavlja pitanje: kako odgajati! Koja je to tradicija koju danas trebamo prenositi svojoj djeci!

"Kritički" nastrojeni intelektualci svih vrsta ušutkavali su roditelje na bezbroj načina kako bi zaštitili mlađe naraštaje od štetâ – pravih ili tobožnjih – obiteljskog odgoja. Obitelji se, među ostalim, spočitava autoritarizam, favoritizam, konformizam, afektivnu represiju koja rađa sukobe.

Došlo je do raskola između obitelji i društva, između obitelji i škole, odgojni pakt danas je raskinut; i tako je odgojni savez društva s obitelji ušao u krizu jer je potkopano uzajamno povjerenje. Za to postoje mnogi pokazatelji. Primjerice, u školi su narušeni odnosi između roditelja i nastavnika. Ponekad postoje međusobne napetosti i nepovjerenje; a posljedice naravno trpe djeca. S druge strane, povećao se broj takozvanih "stručnjaka", koji su zauzeli mjesto roditelja i u najintimnijim

aspektima odgoja. O afektivnom životu, o osobnosti i razvoju, o pravima i dužnostima ti "stručnjaci" znaju sve: ciljeve, motivacije, tehnike. A roditelji moraju samo slušati, učiti i prilagoditi se. Lišeni svoje uloge, ovi potonji često postaju previše plašljivi i posesivni prema svojoj djeci, do te mjere da ih nikada ne ispravljaju: "Ti ne smiješ ispravljati dijete". Skloni su tome da ih sve više povjeravaju "stručnjacima" pa i kada su posrijedi najosjetljiviji i najosobniji aspekti njihova života, gurajući same sebe u kut; i tako roditelji sami sebe isključuju iz života svoje djece. A to je vrlo ozbiljno! Danas ima takvih slučajeva. Ne kažem da se to uvijek događa, ali takvi slučajevi postoje. Učiteljica u školi ukori dijete i o tome obavještava roditelje. Sjećam se jedne osobne anegdote. Jednom zgodom, kada sam išao u četvrti razred osnovne škole rekao sam nešto ružno učiteljici i učiteljica, sjajna žena, pozvala je moju mamu. Ona je došla sutradan, razgovarale su a onda su pozvale mene. Mama mi je pred učiteljicom objasnila da je ono što sam učinio bilo ružno, da se to ne smije činiti; ali mama je to učinila s velikom blagošću i zatražila je od mene da se pred njom ispričam učiteljici. Ja sam to i učinio i bio sam zadovoljan jer sam rekao: ovo je dobro završilo. Ali to je bilo samo prvo poglavlje! Kada sam se vratio kući, na red je došlo drugo poglavlje... Zamislite bi li danas učiteljica učinila nešto takvo, i idući dan se našla s oba roditelja ili s jednim od njih te ih prekorila, jer "stručnjaci" kažu da se djecu ne smije tako koriti. Stvari su se promijenile! Zato roditelji ne smiju sami sebe isključivati iz odgoja djece.

Očito da ta impostacija nije dobra: nije skladna, nije dijaloška, i namjesto da potpomaže suradnju između obitelji i drugih odgojnih ustanova, škola... ona predstavlja prepreku toj suradnji.

Kako smo do toga došli? Nema sumnje da roditelji, ili bolje, određeni odgojni modeli iz prošlosti imali stanovita ograničenja, u to nema sumnje. Ali je isto tako točno da postoje greške koje imaju pravo samo roditelji činiti, jer ih mogu kompenzirati na jedan način koji ne može nitko drugi. S druge strane, kao što nam je dobro poznato, u životu je tako malo vremena za razgovor, razmišljanje, razmjenu mišljenja. Mnogi su roditelji "zarobljeni" radom – mama i tata moraju raditi – i drugim brigama, zbunjeni novim zahtjevima djece i složenošću današnjeg života – koji je takav, moramo ga prihvatiti takvog kakav jest – i kao da su paralizirani strahom od pogreške. Problem, međutim, nije samo razgovarati. Štoviše, jedan površni "dijalogizam" ne dovodi do pravog susreta uma i srca. Zapitajmo se radije: pokušavamo li shvatiti "gdje" su djeca doista u svome hodu? Gdje je stvarno njihova duša, znamo li to? I prije svega: želimo li to znati? Jesmo li uvjereni da oni, zapravo, ne teže nečem drugom?

Kršćanske su zajednice pozvane pružiti potporu odgojnom poslanju obitelji, i to čine prije svega svjetlom Božje riječi. Apostol Pavao podsjeća na uzajamnost dužnosti između roditelja i djece: "Djeco, slušajte roditelje u svemu, ta to je milo u Gospodinu! Očevi, ne ogorčujte svoje djece da ne klonu duhom" (Kol 3, 20-21). U temelju svega je ljubav, ono što nam Bog daje, a ta ljubav "nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo... sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi" (1 Kor 13, 5-6). I u najboljim obiteljima članovi obitelji moraju jedni druge podnositi a za uzajamno podnošenje je potrebna velika strpljivost! No život je takav. Život se ne

stvara u laboratoriju, gradi se u stvarnosti. Sam Isus je prošao obiteljski odgoj. I u ovom slučaju, milost Kristove ljubavi privodi punini ono što je upisano u ljudsku narav. Koliko imamo samo divnih primjera kršćanskih roditelja punih ljudske mudrosti! Oni pokazuju da je dobar obiteljski odgoj stožer humanizma. Njegovo zračenje u društvu je izvor koji omogućuje kompenzirati praznine, rane, odsutnosti očinstva i majčinstva kojima su pogođena djeca koja su imala manje sreće u životu. To zračenje može činiti prava čuda. A u Crkvi se ta čuda događaju svakodnevno! Želim da Gospodin dadne kršćanskim obiteljima vjeru, slobodu i hrabrost potrebnu za njihovo poslanje. Ako obiteljski odgoj ponovno pronade ponos svoga protagonizma, mnogo će se toga promijeniti na bolje, za nesigurne roditelje i za razočaranu djecu. Kucnuo je čas da se očevi i majke vrate iz svoga izgnanstva – jer su sami sebe prognali iz odgoja djece – i ponovno na sebe potpuno preuzmu svoju odgojnu ulogu. Nadam se da će Gospodin dati roditeljima tu milost: da ne prognaju same sebe iz odgoja djece. A to može učiniti samo ljubav, nježnost i strpljivost.

Apeli Svetog Oca

Katolici u Kini će se 24 svibnja pobožno moliti Blaženoj Djevici Mariji Pomoćnici kršćana, koju se časti u svetištu u Sheshanu u Šangaju. Kip, smješten iznad svetišta, predstavlja Mariju kako drži Sina visoko uzdignuta iznad svoje glave, pokazujući ga svijetu širom raširenih ruku u gesti ljubavi i milosrđa. I mi ćemo se moliti Mariji da pomogne katolicima u Kini da budu uvijek uvjerljivi svjedoci te milosrdne ljubavi u svom narodu i da na duhovan način žive u jedinstvu s Petrovom stijenom na kojoj je podignuta Crkva.

* * *

Talijanska biskupska konferencija predložila je da se u biskupijama, u prigodi duhovskog bdjenja, vjernici spomenu mnoge braće i sestara koji su prognani ili ubijeni samo zato što su kršćani. To su mučenici. Želim da ta molitva poveća svijest da je vjerska sloboda neotuđivo ljudsko pravo, da poraste osjetljivost na dramu kršćana progonjenih u našem dobu i da se iskorijeni taj neprihvatljivi zločin.